

ODKRYJ

OLSZTYN

Symbole miasta

Herb

Św. Jakub – patron miasta

Tradycja św. Jakuba dzisiaj

Hymn

Flaga

Logo

Ratusz

Stary Ratusz

Pomniki Olsztyna

www.olsztyn.eu

Herb 2

Św. Jakub – patron miasta 6

Tradycja św. Jakuba dzisiaj 9

Hymn 11

Flaga 12

Logo 14

Ratusz 15

Stary Ratusz 17

Pomniki Olsztyna 18

ODKRYJ

OLSZTYN

Symbole miasta

Jak na każdym mieście, tak i na Olsztynie odcisnęły piętno wydarzenia dziejowe, a także ślady obecności i działalności wybitnych obywateli i zwykłych mieszkańców. Obraz minionych i obecnych dni przejawia się w charakterystycznych budowlach architektonicznych, pomnikach i dokumentach – stały się one rozpoznawalnymi znakami miasta, jego symbolami.

Od zarania towarzyszy Olsztynowi postać **świętego Jakuba**, wędrowca z laską pielgrzyma i muszlą w dłoniach – najpierw patrona kościoła, później miasta. Jego wizerunek przez wieki widniał w herbie i pieczęciach Olsztyna, był motywem witraży i obrazów, zdobił elewacje budynków i wnętrza urzędów. Pamięć o patronie trwa do dzisiaj. Jego imię przyświeca ważnym wydarzeniom kulturalnym i sportowym, nazwom mostu, parku, zespołu muzycznego, a nawet domu handlowego.

Symbolami Olsztyna są też niewątpliwie jego zabytkowe budowle, związane m.in. ze sprawowaniem władzy. Powstałe w dawnych wiekach przetrwały wojny, pożary i inne burze dziejowe, a dziś dodają miastu splendoru. Do grupy zabytków charakterystycznych dla Olsztyna zalicza się gotycką bazylikę katedralną pw. św. Jakuba, Stary i Nowy Ratusz.

Herb Olsztyna jako główny motyw witraży zdobiących salę posiedzeń w ratuszu

HERB

Prawa miejskie i nazwę Olsztyn otrzymał 31 października 1353 r. na podstawie przywileju lokacyjnego, wydanego przez warmińską kapitułę katedralną. Początkowo nie miał własnych pieczęci. Do dokumentów miejskich przykładano więc **pieczęć kapituły warmińskiej**. Na pieczęci tej po lewej stronie tarczy widniała połowa krzyża, z prawej wieża gotycka, w górnej części litery SCW – inicjały napisu *Sigilum capituli Warmiensi* (pieczęć kapituły warmińskiej).

W końcu XIV w. miasto sprawiło sobie dwie pieczęcie: większą i sekretną. Treść **większej pieczęci** poznano po stuleciach z mało czytelnego odcisku przytwierdzonego do niedatowanego dokumentu. Dopiero w 1916 r. odnaleziono jej tłok w ziemi w pobliżu młyna zamkowego, gdzie spoczywał zapewne od czasów wojen polsko-krzyżackich. **Pieczęcią mniejszą**, tj. sekretną, pieczętowano dokumenty jeszcze w 1526 r. Przedstawiała ona wędrowca z kijem pielgrzymim w prawej ręce i muszlą w lewej, ubranego w strój właściwy dla epoki gotyku. Nad głową miał aureolę. Postać z rysunku herbowego utożsamiano ze świętym Jakubem Starszym, był on bowiem patronem pierwszego kościoła parafialnego (obecnej bazyliki katedralnej). Z czasem został również patronem Olsztyna.

W drugiej połowie XVI w. z obu pieczęci już nie korzystano, miasto bowiem wprowadziło do użytku nowe, w których zachowano dawne elementy rysunku, nadając im barokowe formy. Zatem wizerunek herbowy świętego Jakuba na pieczęciach uległ zmianie. Pielgrzym utracił aureolę, a ubrany został w strój typowo świecki – taki sam, jaki nosili w tamtym czasie szanujący się olsztyńscy mieszcianie: skrócona szata sięgała ledwie poniżej kolan, wysokie ciżmy, na głowie kapelusz o niewielkim rondzie (jak na wizerunku Mikołaja Reja), w prawej dłoni laska, lewa dłoń spoczywała na pierś, jakby podtrzymując pelerynkę, która osłaniała tył postaci.

W czasach baroku postać Jakuba ubrano w strój, który odpowiadał modzie XVIII-wiecznej, pochodzącej z Francji: kapelusz wielki jak u muszkietera, spodnie spięte pod kolanami i pończochy. Ten

Pieczęć kapituły warmińskiej z początku dziejów miasta

Przerys najstarszej pieczęci większej z XIV w.

*Wizerunek św. Jakuba na frontonie kamienicy przy
ul. Mrongowiusza 3*

wizerunek patrona Olsztyna przetrwał, dopóki Warmia – dominium biskupa i kapituły – znajdowała się pod berłem króla polskiego.

Na przestrzeni wieków herb Olsztyna przechodził istotne przeobrażenia. Postać św. Jakuba Starszego uzupełniona została nowymi elementami. W XV stuleciu na tarczy herbowej pojawił się dodatkowo półkrzyż i gotycka wieża.

Po zaborze Warmii przez Prusy w 1772 r. herb Olsztyna stał się kompilacją jego wersji z wieków XV i XVI, wzbogacony atrybutami herbowymi kapituły warmińskiej z tych stuleci: półkrzyżem i bramą miejską, między którymi znalazła się postać św. Jakuba. Z chwilą I rozbioru Polski tradycja heraldyczna Olsztyna uległa przerwaniu. Wkrótce potem olsztyńska rada nie umiała odpowiedzieć na pytanie władz królewskich, jak wygląda herb miasta. Jego treść ustalono potem na podstawie odcisku pieczęci odkrytego w aktach polskiej rodziny szlacheckiej Grzymałów z Nikielkowa. Nowy czy też odtworzony herb łączył w sobie dwa różne herby: herb kapituły warmińskiej, tj. półkrzyż i wieżę gotycką oraz dawny, nieznacznie zmodyfikowany herb miasta, przy czym wędrowca ubrano w suknię zakonną. Był to punkt wyjściowy do dalszej ewolucji herbu.

Na początku XX w. herb Olsztyna był już mieszaniną stylów, epok i atrybutów heraldycznych dwóch odrębnych dawnych herbów – kapituły biskupiej i miasta. I taki znalazł się nad wejściem głównym do **Nowego Ratusza**, wzniesionego w latach 1912–1915. Tuż przed wybuchem II wojny światowej władze hitlerowskie usunęły postać świętego i przez kilka lat herb Olsztyna zawierał jedynie półkrzyż i gotycką wieżę.

Pieczęć mniejsza z XVI w.

*Pieczęć miasta z przełomu
wieków XVI i XVII*

Herb w XV w.

Pieczęć z XVI w.

Pieczęć miasta z 1789 r.

Herb miasta w sali posiedzeń

Po wojnie przyjęto w Olsztynie **herb z początku XX w.** Ta wersja obowiązywała do czasu, gdy w 1973 r. w związku z rozbudową Olsztyńskich Zakładów Opon samochodowych (dzisiejszy Michelin) przyjęto nową jego postać. Podzielono wówczas herbową tarczę na dwa pola – lewe białe i prawe niebieskie. Na polu białym widniał wizerunek wędrowca, zaś na polu niebieskim – „wizerunek koła zębatego i jednocześnie opony” z przetkniętym przez tę oponę stylizowanym kłosem koloru złotego. Szczegóły te miały symbolizować industrializację miasta oraz rolniczy charakter regionu. Opona była symbolem wielkiej olsztyńskiej fabryki opon, zaś kłos – olsztyńskiej uczelni rolniczej.

Po latach powrócono do wzorów herbu z początkowego okresu istnienia Olsztyna, przedstawiających postać Świętego Jakuba Starszego z typowymi dla niego atrybutami. W 1982 r., po burzliwej dyskusji publicznej, zrodził się **herb dzisiejszy**. Nie ma w nim nic nowego, a wręcz prze-

Herb (1839), rekonstrukcja wg Kretschmera

ciwnie – wszystko jest stare. Obecnie obowiązujący herb odwołuje się bowiem bezpośrednio do wizerunku z końca XIV w. Przedstawia patrona najstarszej parafii miasta – apostoła Jakuba Starszego, w długiej do stóp szacie, z gotycka ukośnie pofałdowanej, z laską w prawej i muszlą w lewej ręce, w kapeluszu i z aureolą wokół głowy. Tło w kolorze niebieskim, szaty i kapelusz białe, oddzielone za pomocą czarnego obrysu. Laska pielgrzymia, aureola, muszla i ciżmy w kolorze złotym. Herb umieszczony jest na tle heraldycznej ostro u dołu zakończonej tarczy.

XIX-wieczna pieczęć miasta

Na przełomie stulecia XIX i XX herb Olsztyna umieszczano w różnych miejscach miasta. Do dziś zachowało się kilka jego wersji. Niezwykle interesującą jest płaskorzeźba o niespotykanej w dokumentach ani w innej postaci materialnej kompozycji herbu. Umieszczona jest na zwieńczeniu frontonu pochodzącej z lat 1905–1910 kamienicy przy ul. Mrongowiusza 3. Herb w tym ujęciu zawiera niepowtarzalne wcześniej ani później elementy: jego podstawa ma kształt rybackiej łodzi, półkrzyż jest stylizowany na chorągiewkę w miejscu bandery

Herb Olsztyna obok herbów miast partnerskich Offenburga i Chateauroux podczas jubileuszowego spotkania 19 maja 2006 r.

na rufie tej łodzi, zaś św. Jakub Starszy nie ma pielgrzymiej łaski. Takie wyobrażenie herbu jest zapewne odwołaniem do treści żywota patrona Olsztyna, który przez wiele lat swego życia był rybakiem. Dawny herb Olsztyna zdobi do dziś także niektóre wnętrza. Można go zobaczyć np. w wielobarwnej postaci na korytarzu domu parafialnego parafii św. Jakuba oraz w różnych formach w wielu pomieszczeniach olsztyńskich urzędów.

Poznanie historii herbu Olsztyna pozwoli mieszkańcom świadomie utożsamiać się z historią miasta, a turystom identyfikować je spośród wielu polskich miast.

Herbu Olsztyna na mocy statutu mogą używać: Rada Miasta, Prezydent Miasta i Urząd Miasta. Inne osoby prawne, fizyczne bądź jednostki organizacyjne chcąc wykorzystywać herb Olsztyna, muszą mieć zgodę Prezydenta Miasta. Podobnej zgody wymaga używanie herbu miasta w znaku towarowym do celów reklamowych oraz komercyjnych.

Współczesny herb Olsztyna na tabliczkach adresowych

Pieczęć Zarządu Miasta z XIX w.

Herb obowiązujący w latach 1894–1939

Herb w czasie II wojny światowej

Herb wprowadzony w 1973 r.

Współczesny herb Olsztyna

Pielgrzymi na szlaku do Santiago de Compostella w Olsztynie

ŚW. JAKUB – PATRON MIASTA

Patronem Olsztyna jest **święty Jakub Starszy** (zwany też Większym). Jego imię wywodzi się z hebrajskiego słowa „Jaaqob” – „niech Bóg strzeże”. Był kuzynem Jezusa i bratem św. Jana Ewangelisty Apostoła.

Św. Jakub Starszy jest patronem pielgrzymów, ale też wojowników, robotników, aptekarzy, farmaceutów, kapeluszników, woskarzy, kowali robiących łańcuchy; opiekunem jabłek i ziemio-płodów; bywa wzywany w modlitwach o pogodę i w przypadku reumatyzmu.

Tradycja podaje, że Apostoł Jakub po zesłaniu Ducha Świętego udał się do Hiszpanii, żeby tam głosić Dobrą Nowinę. Niewątpliwie dlatego jest szczególnie czczony właśnie w Hiszpanii i w Portugalii – jest pierwszym patronem tych krajów. Był pierwszym wśród apostołów, a drugim po św. Szczepanie męczennikiem Kościoła. W 44 r. Herod Agryppa I, wnuk Heroda I Wielkiego, chcąc się przypodobać Żydom, kazał go ściąć. Tradycja podaje również, iż w VII w. sprowadzono z Jerozolimy do leżącej w północno-zachodniej Hiszpanii miejscowości Santiago de Compostella relikwie św. Jakuba – jego grób jest tam do dziś.

Kult religijny św. Jakuba zaczął rozwijać się na początku IX w. i przetrwał do naszych czasów. Compostella stała się celem pielgrzymek, których największe nasilenie nastąpiło w wieku XII, gdy aktem papieskim uznano Compostellę za trzecie po Jerozolimie i Rzymie miejsce święte chrześcijaństwa. Przez wieki drogę do Compostelli przemierzali pątnicy wszystkich stanów, w tym wiele znanych postaci: Karol Wielki, św. Franciszek, św. Brygida Szwedzka, a także biskup warmiński Jan Dantyszek. Znanymi z odbycia pielgrzymki byli też Jerzy i Stanisław Radziwiłłowie (w 1579 r.) i Jakub Sobieski, ojciec króla Jana III Sobieskiego (w 1611 r.). Johann Wolfgang von Goethe pisał, iż „drogi św. Jakuba ukształtowały Europę”.

Po rewolucji francuskiej ruch pielgrzymkowy wyraźnie stracił na znaczeniu. Dopiero od końca lat 80. XX w. szlak znowu zaczął przyciągać coraz większą liczbę pielgrzymów z całego świata.

Współcześni pielgrzymi na Szlaku Jakubowym (fot. www.franciszkanie.pl)

Symboliczne muszle św. Jakuba od olsztyńskiego patrona miasta

Szlak św. Jakuba stał się w obecnej polityce europejskiej symbolem wymiany kulturowej i zjednoczonej Europy. Trwa w wielu krajach rozpoczęta w 1986 r. rekonstrukcja Szlaku. Dziś, oprócz Hiszpanii, swoje szlaki El Camino mają już m.in. Portugalia (Camino Portugues), Francja (Chemin Saint-Jacques) oraz Niemcy, Austria i Szwajcaria (Jakobswege). Najczęściej uczęszczanym szlakiem jest Camino Frances (ok. 750 km).

Polska leży na trasie europejskiego szlaku pielgrzymkowego – Camino de Santiago. W ciągu wieków powstała cała sieć dróg, które wiodły od Morza Bałtyckiego. Szlak ten zaczynał się niegdyś w Estonii, wiodł przez Polskę, Niemcy, Szwajcarię i Francję aż do Santiago.

Nic więc dziwnego, że w odpowiedzi na apel Rady Europy również w Polsce zaczęto odtwarzać dawne szlaki pątnicze. Pierwszym była Dolnośląska Droga św. Jakuba (ok. 160 km), otwarta 24 lipca 2005 r. w Jakubowie koło Głogowa. Jej przedłużeniem jest Wielkopolska Droga św. Jakuba (490 km), będąca odtworzoną historyczną trasą pielgrzymkową Gniezno–Poznań–Zgorzelec–Praga. Rozpoczęto również odtwarzanie dwóch innych starych szlaków – **Camino Polaco** (Droga Polska) i **Camino del Norte** (Droga Północna). Przez Olsztyn przebiega trasa Camino Polaco – szlak ten zaczyna się w Ogrodnikach na granicy z Litwą i prowadzi przez Olsztyn i Toruń do Słubic, na granicy z Niemcami. Pierwszy odcinek tego szlaku, wiodący z katedry św. Jakuba w Olsztynie do gotyckiego kościoła św. Jakuba w Toruniu, został otwarty 25 lipca 2006 r.

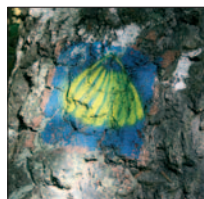
Podobnie jak w całej Europie, znakiem szlaku jest **muszla św. Jakuba** – atrybut patrona Olsztyna i jednocześnie element olsztyńskiej flagi.

Tablica informacyjna o Szlaku św. Jakuba w Olsztynie

Po wizycie papieża Jana Pawła II w Santiago de Compostella w 1982 r. Rada Europy uznała Drogę św. Jakuba za drogę o ważnym znaczeniu dla kultury kontynentu i zaapelowała o odtworzenie i utrzymywanie dawnych szlaków pątniczych. Apel spotkał się z dużym odzewem w całej Europie. Drogę św. Jakuba ogłoszono w październiku 1987 r. pierwszym Europejskim Szlakiem Kulturowym Rady Europy. W 1993 r. wpisano ją na listę światowego dziedzictwa UNESCO

Bazylika katedralna św. Jakuba w Olsztynie

Kult św. Jakuba i związany z nim ruch pielgrzymkowy był motywem wyboru patrona dla lokowanego w 1353 r. grodu nad łąką. Św. Jakub obrany został także patronem wznoszonego wraz z miastem kościoła parafialnego, którego budowę ukończono w 1380 r., a obecnie pełni on funkcję bazyliki katedralnej.

Bazylika katedralna św. Jakuba – górująca nad olsztyńskim Starym Miastem jest jednym z najcenniejszych kościołów na Warmii. Budowla ma charakter halowy, jednokondygnacyjny o trzech nawach. Środkowa, o późnogotyckim żebrowaniu sklepienia sieciowego, jest dwukrotnie szersza od bocznych, które posiadają sklepienia kryształowe. Ośmiokondygnacyjną wieżę kościoła zbudowano w 1596 r., w miejscu dawnej drewnianej – ma 67 m wysokości. Wpisana w lokacyjny układ urbanistyczny świątynia była usytuowana tak, że jej południowo-wschodnia ściana oraz wieża mogły być wykorzystywane w systemie obronnym miasta. Kaplice boczne przebudował w 1721 r. Piotr Olechowski z Reszla. W latach 1866–1868 świątynię poddano gruntownemu remontowi. W ciągu wieków odwiedzali i modlili się tu wybitni Polacy: **Jan Dantyszek**, **Marcin Kromer** i **Ignacy Krasicki**, wszyscy trzej piastujący godność biskupów warmińskich oraz **król Władysław IV** (1635). W latach 1898–1900 organistą był **Feliks Nowowiejski**, kompozytor *Roty* i opery *Legenda Bałtyku*. Stąd, w latach 1979–1981, diecezją warmińską zarządzał biskup Józef Glemp, późniejszy prymas Polski.

Figura św. Jakuba Starszego, patrona świątyni, znajduje się obok ołtarza głównego. Jest fragmentem dawnego ołtarza, który spłonął w 1986 r. i jednym z niewielu ocalałych zabytków epoki baroku

Jako dzieło architektury gotyckiej olsztyńska katedra jest jednym z niewielu zabytków regionu, funkcjonujących w podręcznikach historii architektury. Zaliczono ją do XIV-wiecznej architektury północnoeuropejskiej. Przez stulecia była – i jest do dziś – dominantą architektoniczną miasta, harmonizującą z przeciwległą sylwetką zamku. Olsztyński kościół parafialny pw. św. Jakuba Starszego był od 1945 r. prokatedrą, od 1973 konkatedrą, zaś od 2004 – bazyliką mniejszą. Latem odbywają się w niej Olsztyńskie Koncerty Organowe.

Most św. Jakuba – Niedaleko katedry przepływa łąka, a przeznaczony nad nią most, któremu nadano imię patrona miasta, spina historyczne części Olsztyna – Podgrodzie z Dolnym Podgrodzem, łącząc ul. Feliksa Szrajbera z ul. Seweryna Pięknego.

Parada Jakubowa

TRADYCJA ŚW. JAKUBA DZISIAJ

Postać wędrowca z laską pielgrzyma i muszlą w dłoniach przez wieki widniała w herbie i pieczęciach Olsztyna – nie zmieniły tego żadne burze dziejowe po dzień dzisiejszy. Współcześni olsztynianie również czczą pamięć swego patrona. Jego imieniem nazwano najważniejsze wydarzenia kulturalne w mieście i poświęcono mu pomnik.

Pomnik św. Jakuba stoi na cokole z piaskowca na olsztyńskim Targu Rybnym od 2004 r. Jego twórcą jest Rafał Grabowski, absolwent gdańskiej Akademii Sztuk Pięknych. Pomnik pierwotnie miał stanąć w blendzie w Wysokiej Bramie (gdzie obecnie jest obraz Matki Boskiej), stąd jego niewielki wymiar. Postać Jakuba wykonana została ze sztucznego piaskowca, dodatkowo patynowanego. Laskę pielgrzyma wykonano z brązu, a muszlę na kapeluszu – również ze sztucznego piaskowca.

Nagroda Prezydenta Miasta – Statuetka Świętego Jakuba

została ustanowiona w roku jubileuszu 650-lecia założenia Olsztyna (2003). Jest odniesieniem do tradycji i patrona miasta i jednocześnie uhonorowaniem wybitnych osób, żyjących i prowadzących swoją działalność w stolicy Warmii i Mazur. Kapituła Nagrody przyznaje ją w pięciu kategoriach: kultura, nauka, gospodarka, sport oraz za szczególne zasługi dla Olsztyna.

Dni Jakubowe to dwudniowy cykl imprez rozpoczynający się w dzień imienin patrona Olsztyna. Otwiera je **Parada Jakubowa** – barwny korowód mieszkańców przebranych w stroje z epoki oraz artystów i tancerzy z egzotycznych nierzadko stron, którzy tym samym rozpoczynają Międzynarodowy Festiwal Folkloru – wszystkich tradycyjnie prowadzi „Święty Jakub”. Imprezie towarzyszą koncerty, pokazy i kiermasze. Podczas pierwszych Dni Jakubowych, które odbyły się w 650.

Pomnik św. Jakuba na Targu Rybnym

Statuetka Świętego Jakuba

Regaty o Muszlę św. Jakuba

rocznicę nadania Olsztynowi praw miejskich (2003), kilka tysięcy mieszkańców zrobiło sobie na rynku Starego Miasta pamiątkową zbiorową fotografię. Święto to jest częścią najdłuższego letniego festiwalu rozrywki (trwającego od połowy czerwca do połowy września), znanego jako Olszyńskie Lato Artystyczne (OLA).

Regaty o Muszlę św. Jakuba i o „Puchar Prezesa Polskiej Izby Turystyki” to organizowane corocznie Żeglarskie Mistrzostwa Polski Branży Turystycznej. Regaty te oficjalnie otwierają sezon turystyczny w stolicy Warmii i Mazur. Biorą w nich udział załogi z całej Polski, startowały również załogi z bliźniaczych miast Olsztyna – z Gelsenkirchen (Niemcy), Łucka (Ukraina), Kaliningradu (Rosja), a także z włoskiego regionu Perugia. Regaty promują Olsztyn jako stolicę regionu Warmii i Mazur, a także jako miasto, w którego granicach znajduje się 11 jezior i aż 154 ha lasu – największego lasu miejskiego w Europie. Podczas zawodów uczestnicy regat, mieszkańcy Olsztyna oraz przybywający w tych dniach turyści mogą dodatkowo oglądać pokazy ratownictwa wodnego, sztucznych ogni oraz uczestniczyć w koncertach zespołów szantowych i innych znanych artystów.

Bywa, że historia splata się z bajką, a fakty z fantazją. Historię Olsztyna badają i opisują naukowcy, ale Olsztyn ma także swoją legendę.

Legenda o św. Jakubie to opowieść o wędrowcu-pielgrzymie, który przybył niegdyś w okolice Olsztyna. Przyjęty gościnnie przez mieszkańców przyszłego grodu pozostał wśród nich, uczestnicząc w codziennym trudzie. Wdzięczni mu mieszkańcy wybudowali kościół nad brzegiem Łyny i poprosili, by święty mu patronował. Za dobre serca ludzi i piękną budowlę św. Jakub zgodził się być patronem, i kościoła i wioski. A gdy wieś rozrosła się i stała miastem, mieszkańcy umieścili w herbie wizerunek świętego. Tak w skrócie wygląda opowieść o historii powstania Olsztyna i o jego patronie. Autorką legendy jest Maria Zientara-Malewska.

Park Jakubowo

Kapela Jakubowa jest olsztyńskim zespołem folkowym, który przybrał imię patrona miasta.

Park Jakubowo to ulubione miejsce spacerów, tuż obok Lasu Miejskiego. Niegdyś centrum wypoczynkowe i rekreacyjne Olsztyna przedwojennego – też zwane Jakubowem.

Dzwon na wieży ratuszowej

HYMN

Olsztyński hymn powstał w 1920 r. Po raz pierwszy wykonano go 2 czerwca tego roku, na koncercie plebiscytowym. Melodię stworzył Feliks Nowowiejski, a tekst *Hymnu warmińskiego* – bo taki jest prawidłowy tytuł utworu – opublikowała „Gazeta Olsztyńska” 18 maja 1920 r., podając jako jego autorkę poznańską poetkę Marię Paruszewską. Zaczynał się od słów „O Warmio moja miła”. W 1969 r. muzykolog Jan Boehm dowiódł, iż o obecnym kształcie tekstu hymnu zdecydowały trzy osoby: Władysław Bełza, Maria Paruszeńska i brat kompozytora, Rudolf Nowowiejski.

Z wieży ratuszowej hejnał zabrzmiał po raz pierwszy ponad ćwierć wieku później – 28 października 1947 r. Na trąbce zagrał go strażak. Był odgrywany w południe. Jednak zwyczaj ten zanikł, ponieważ miejska zawodowa straż zlikwidowała etat trębacza.

Ponownie melodia *Hymnu warmińskiego* popłynęła z wieży ratusza 22 stycznia 1969 r. – tym razem odgrywały ją kuranty.

Odtąd rozbrzmiewa codziennie w południe – melodię hymnu wygrywa urządzenie elektroniczne, które od kilku lat zastąpiło dzwony kurantów. Dodatkowo hymn rozbrzmiewa każdego 31 grudnia o północy.

Warto przystanąć i posłuchać fragmentu melodii. Zegar sterujący, wzmacniacz i głośniki ufundowali rzemieślnicy Olsztyna.

O Warmio moja miła

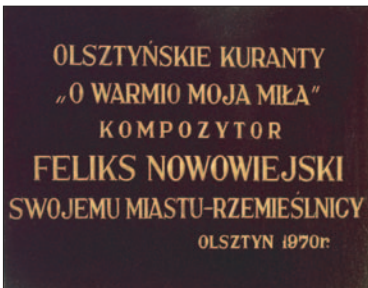
O Warmio moja miła,
Rodzinna ziemio ma,
Tyś mnie do snu tuliła,
Miłością pierś ma drga.
Zdradziecko byłeś wzięta,
Bo chytry był nasz wróg.
Niewoli srogie pęta
Rozerwał dziś sam Bóg!

My Warmii wierne dzieci,
Kochamy ten nasz kraj.
Po latach burz, zamieci,
Niech błysnie szczęścia raj.
Olsztyński zamek stary
Krzyżactwa mieścił ród.
Dziś polskie tam sztandary
I Odrodzenia cud!

Gnębiły Warmię wrogi,
Aż światem wstrząsnął bój
I Biały Orzeł drogi
Lot zwrócił ku niej swój.
O Warmio zmartwychwstała
Twych dzieci usłysz śpiew.
O Warmio, Polska cała
Za ciebie lała krew.

Feliks Nowowiejski

Tablica upamiętniająca kompozytora Hymnu warmińskiego, znajduje się w ratuszu

Przed olsztyńskim ratuszem obok flagi miasta powiewają flagi Polski i Unii Europejskiej

FLAGA

Banderia Prutenorum Jana Długosza z 1448 r.

Pierwsza wzmianka o chorągwi miasta Olsztyn pochodzi z połowy XV w. Spotykamy ją w Kronice Jana Długosza, który opisując w 1448 r. chorągwie zdobyte pod Grunwaldem, zanotował, że jedna z nich należała do „civitas Holsten maior”, czyli do „miasta Holsten większego” – tak wówczas nazywano Olsztyn w odróżnieniu od Olsztynka – miasta mniejszego.

Chorągwie stały się symbolami samorządności miejskiej już w średniowieczu. Były najczęściej znakami bojowo-rozpoznawczymi i w tej formie przetrwały do końca XVIII w. W następnym stuleciu rozpowszechniło się przyjmowanie barw jako symbolu. W związku z tym pojawiły się na flagach również barwy. W odrodzonej II Rzeczypospolitej barwy i flagi miejskie rozpowszechniły się jak nigdy dotychczas na

ziemiach polskich. Po II wojnie światowej, w okresie PRL, flagi miejskie również istniały, ale masowo pojawiły się dopiero po 1990 r., po pierwszych wyborach do samorządów lokalnych. Wtedy też swoją flagę stworzył i Olsztyn. Zaprojektował ją Jacek Skorupski z Polskiego Towarzystwa Weksylologicznego.

Zgodnie z obowiązującym „regulaminem” flagą naszego miasta jest prostokątny płat materii o barwie niebieskiej, na którym w górnej części, od strony drzewca, umieszczona jest **żółta muszla**, a w dolnej części, przez długość płata flagi, biegnie **biały pas falisty**.

Barwy flagi miasta wywodzą się z kolorystyki jego herbu. Dlatego też olsztyńska flaga ma natępijącą symbolikę barw:

Obecna flaga Olsztyna

- kolor biały – to barwa godła herbowego, tj. szat św. Jakuba,
- kolor błękitny – to barwa pola tarczy herbowej,
- kolor żółty – to barwa innych elementów herbu: złotych cizem, aureoli, laski i muszli.

Flaga Olsztyna na kamieniu pamiątkowego przy Placu Trzech Krzyży

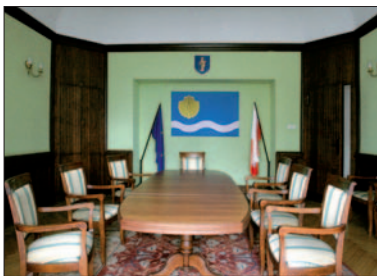
Muszla jest szczególnym elementem graficznym olsztyńskiej flagi – to znak pielgrzymów, nieodłączny atrybut Św. Jakuba, patrona miasta. Motyw muszli na fladze jednoznacznie nawiązuje do herbu miasta, jest równocześnie znakiem zindywidualizowanym i rozpoznawalnym na tle innych flag oraz chorągwi miejskich i gminnych w Polsce.

Warto pamiętać, że wizerunek muszli na fladze Olsztyna – zwaną też muszlą pielgrzymią – jest jednym z symboli pielgrzymów udających się do Santiago de Compostella, gdzie znajduje się domniemany grób Jakuba Apostoła Starszego. Muszla służyć miała za miskę (talerz), do której pielgrzymującemu pątnikowi nakładano strawę. Muszle te zbierano na wybrzeżu, ale też wytwarzano je z ceramiki lub metalu. Sam Jakub przedstawiany był często z pielgrzymią laską, sakwą, i muszlą. Obecnie znak muszli wyznacza Szlak św. Jakuba – jest widoczny na nawierzchniach dróg prowadzących do Santiago i dodatkowo oznaczonych żółtymi strzałkami. Muszlą taką przyozdabiają strój lub kij pielgrzymi wędrujący do tego sanktuarium. Do ich dyspozycji są nie tylko znajdujące się po drodze kościoły i kaplice, ale także dogodne miejsca noclegowe w domach parafialnych, gospodarstwach agroturystycznych czy schroniskach młodzieżowych.

Falista linia u dołu flagi symbolizuje wodę, co stanowi nawiązanie do naturalnego położenia miasta nad rzeką Łyną, pośród kilkunastu jezior. Znak ten uzupełnia na fladze barwy miasta o biel.

Flaga miasta zwyczajowo towarzyszy świętom i ważnym uroczystościom miejskim

Flaga miasta w „merówce” – sali prezydenta Olsztyna

Logo Olsztyna promuje miasto m.in. na międzynarodowych targach i wystawach

LOGO

Logo miasta zostało wyłonione w ramach konkursu w 1997 r. Komisja konkursowa wybrała projekt architektki olsztyńskiej – Ewy Gadomskiej. Cechuje go czystość formy, łatwość powielania zarówno w kolorze, jak i w wersji czarno-białej oraz czytelność w różnych skalach. Zaprojektowany znak zawiera maksimum treści przy zachowaniu niezwykle prostej formy – przedstawia gotycki zamek położony wśród lasów, jezior i rzek, nad którym góruje słońce.

Nie tylko grafika charakteryzuje w symbolicznym skrócie Olsztyn, również kolorystyka znaku określa najbardziej rozpoznawalne elementy miasta:

czerwień – to architektura gotyku, budowli z czerwonej cegły,

zieleń – to otaczające Olsztyn lasy,

błękit – to jeziora i rzeki wokół naszego miasta,

żółty – to słońce nad miastem, znak optymizmu dla jego przyszłości i rozwoju.

Zarząd Miasta zaakceptował logo we wrześniu 1997 r. Od tej pory większość materiałów promocyjnych miasta sygnowana jest logo Olsztyna. Wykorzystywane jest ono również w folde-

Logo Olsztyna zamieszczone jest na wielu gadżetach promujących miasto

rach, informatorach, materiałach promujących Olsztyn w różnych wydawnictwach krajowych i zagranicznych, na wystawach, imprezach sportowych, artystycznych, targach turystycznych, na znaczkach, koszulkach i innych drobnych upominkach.

Używanie logo Olsztyna przez inne osoby – prawne, fizyczne bądź jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej wymaga zgody prezydenta miasta. Zainteresowane wykorzystywaniem znaku Olsztyna podmioty zawrzeć muszą z Urzędem Miasta umowy licencyjne, w których określone są warunki używania logo, cel i termin posługiwania się znakiem.

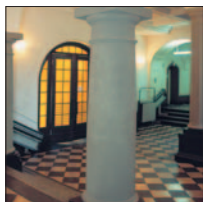
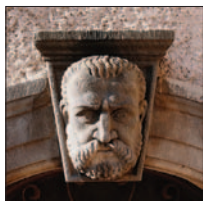
Hol przy głównym wejściu do ratusza miejskiego

RATUSZ

Niemal od powstania miasta rajcom grodu służył ratusz usytuowany w centrum olsztyńskiej Starówki, zwany obecnie Starym Ratuszem. Rozbudowujące się miasto oraz wprowadzenie innych instytucji, jak sąd działający w tym obiekcie od 1830 r., sprawiły, że koniecznością stało się wybudowanie nowego ratusza.

Tzw. Nowy Ratusz usytuowany przy Placu Jana Pawła II jest siedzibą władz miejskich od 1915 r. Gmach powstał na miejscu rozebranego na początku XIX stulecia XIV-wiecznego kościoła Świętego Krzyża. Zbudowano go w latach 1912–1915 według projektu architektów Maxa Boldta i Paula Chrystiana Zerocha. Budowniczymi były firmy Alberta Dylewskiego i Franciszka Macpołowskiego, zaś pracami kierował Kurt Zahlman. W pierwszej połowie lat 20. od strony południowo-zachodniej dobudowano doń halowe skrzydło. Neorenesansowa, monumentalna cztero-kondygnacyjna bryła Nowego Ratusza, z wieżą z galerijką oraz zegarem, zwieńczoną kopulastym hełmem z latarnią i iglicą, zlokalizowana w centralnym punkcie dawnego Górnego Przedmieścia, wyraźnie wyznaczyła nowe centrum miasta. Gmach był jedną z pierwszych w Olsztynie znaczących budowli użyteczności publicznej, wzniesionych w stylu innym niż neogotycki. Jego pierwotny wystrój opowiadał o sukcesach niemieckiego oręża w czasie I wojny światowej. Przy odbudowie w 1975 r. motywy te zastąpiono ozdobnymi płytami miedzianymi.

W wystroju elewacji ratusza od strony ul. 1 Maja zwracają uwagę dekoracje kamieniarskie. Na fasadzie na drugim piętrze, między oknami sali sesyjnej, umieszczonych zostało pięć posągów kamiennych o wysokości 2,6 m każdy, personifikujących cnoty obywatelskie: **Sprawiedliwość, Mądrość,**

Sprawiedliwość, Mądrość, Piękno, Siła, Pilność – upersonifikowane cnoty obywatelskie

Piękno, Siłę i Pilność. Posągi wykonane zostały w pracowni berlińskiego artysty Maxa Krauze. Również na dwu symetrycznie umieszczonych wykuszach znajdują się ciekawe płaskorzeźby symbolizujące cztery żywioły: Ogień, Wodę, Ziemię i Powietrze.

W bogato zdobionym **portalu głównego** wejścia od strony pl. Jana Pawła II **znajduje się** centralnie umieszczony ówczesny **herb Olsztyna** przedstawiający św. Jakuba, półkrzyż rycerski i wieżę. Poza wejściem głównym, do budynku prowadzi dodatkowo 12 wejść bocznych. Na uwagę zasługują dwa z nich. Portal wejścia od strony ul. 1 Maja, prowadzący dawniej do mieszkania nadburmistrza, udekorowany jest z lewej strony posągiem mężczyzny z księgą w ręce, symbolizującym urzędnika komunalnego, a z prawej kobiety z portmonetką i koszem na zakupy – synonimem domu, rodziny. Umieszczona w niszy nad wejściem płaskorzeźba dziecka z kogutem symbolizuje ciepło i harmonię rodzinną. Portal wejścia od strony ul. Ratuszowej zwieńcza zwornik z głową mężczyzny. Po lewej stronie, w cokole portalu, znajduje się wykuty łeb lwa.

Warta uwagi jest sala sesyjna na drugim piętrze. Na centralnej ścianie znajduje się duży fresk upamiętniający 500-lecie pokoju toruńskiego, na mocy którego Olsztyn wraz z Warmią znalazł się w granicach państwa polskiego. Autorem wykonanego w 1966 r. fresku jest nieżyjący olsztyński artysta malarz Julian Dadlez. Uwagę zwraca też piękny kasetonowy strop, cztery witraże przedstawiające różne wersje herbu miasta, a także trzy duże obrazy olejne namalowane przez artystę z Grudziądza, Teodora Nowaka. Obrazy przedstawiają zasadźcę Olsztyna – **Jana z Łajs** oraz portrety **Mikołaja Kopernika** i biskupa **Ignacego Krasickiego**. W 2006 r. na sali sesyjnej zawisł kolejny portret – Jana Pawła II. Jego twórcą jest olsztyński malarz Jan Przełomiec.

W pierwszej połowie XX w. głównym lokatorem ratusza był magistrat, ale mieściły się tu również:

Sala sesyjna

policia, kasa oszczędnościowa, kasa miejska, Urząd Meldunkowy i Urząd Stanu Cywilnego. W 1945 r. gmach zajęły polskie urzędy państwowe: Zarząd Miejski z Prezydentem Olsztyna i Radą Miejską, a następnie Miejska Rada Narodowa. W 1996 r. do przybudówki z 1920 r. wprowadził się Urząd Stanu Cywilnego. Obecnie Ratusz jest siedzibą Urzędu Miasta, Rady Miasta i Prezydenta Olsztyna.

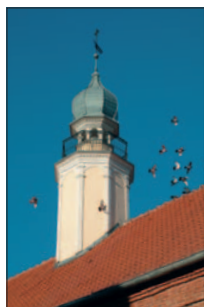
Skrzydło północne Starego Ratusza

STARY RATUSZ

Należy do najstarszych zabytków w Olsztynie. Istnieje niemal od uzyskania praw miejskich. Na przestrzeni wieków był wielokrotnie przebudowywany. Po pożarze w 1620 r., który strawił prawie całe miasto, ratusz odbudowano i nadano mu barokowy kształt. Budowlę ozdobiono wieżyczką z dzwonem, służącą jednocześnie za wartownię. Zmienił się wówczas całkowicie charakter obiektu – władze miasta zajmowały piętro budynku, podczas gdy parter i piwnice przeznaczono do celów handlowych. W latach 1760–1766 ratusz przeszedł generalny remont. W 1852 r. rozebrano wieżę i zastąpiono ją niską, drewnianą (istniejącą do 1945 r.). Kilka lat później, w 1858 r., przystąpiono do budowy skrzydła zachodniego, które przekazano władzom sądowym. Ze Starego Ratusza zniknęły wówczas stanowiska handlowe. Dopiero po wybudowaniu w 1880 r. gmachu dla sądu, instytucje te opuściły Stary Ratusz. Przejęły go władze miejskie i starannie odremontowały. Dynamicznie rozwijający się Olsztyn potrzebował jednak sprawniejszego i bardziej rozbudowanego systemu administrowania miastem. Nie było dlań warunków w dotychczasowym ratuszu, koniecznością więc stało się wybudowanie nowej siedziby dla władz miasta. Nastąpiło to w 1916 r. Odtąd dwa olsztyńskie ratusze noszą nazwy – Stary i Nowy Ratusz.

Skrzydło północne dobudowano w latach 1927–1928. Powstały w ten sposób dziedziniec, otoczony trzema skrzydłami, zamknięto arkadowym portalem. W najmłodszym skrzydle znalazły się biblioteka miejska i księgarnia.

W 1945 r. ratusz został spalony. Zrekonstruowano go w latach 1946–1949, ale zabrakło w nim charakterystycznej wieżyczki. Odrestaurowano ją podczas kapitalnego remontu w 2003 r. z okazji 650-lecia miasta. Pod warstwą tynku w części południowej budynku odkryto wówczas oryginalne elementy gotyckie. Dziś Stary Ratusz mieści Wojewódzką Bibliotekę Publiczną.

Wieżyczka na skrzydle gotyckim

Zegar słoneczny na Starym Ratuszu

Dawny dziedziniec Starego Ratusza. Obecnie atrium – galeria w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej

Fontanna „Symfonia Ptaków” w parku zamkowym

POMNIKI OLSZTYNA

Nie tylko zabytkowe budowle są symbolami miasta. Wartość symboli mają również pomniki, obeliski i tablice pamiątkowe, które są odbiciem tradycji, ambicji i potrzeb duchowych olsztyńian. Stanowią wizytówkę miasta, nadają mu niepowtarzalny klimat, często stają się rozpoznawalnymi symbolami miasta, jak choćby rzeźba Mikołaja Kopernika przed olsztyńskim zamkiem – lubiana przez mieszkańców, chętnie przypisywana działaniom promocyjnym różnych instytucji, wzbudzająca zainteresowanie i sympatię wśród turystów.

Wiele z olsztyńskich pomników, tablic i głazów pamiątkowych, a nawet zdobień elewacji domów, oddaje cześć pamięci wybitnym postaciom regionu, biskupom, twórcom i działaczom polskim z okresu plebiscytu. Inne są odniesieniem do historii Polski i do postaci o ogólnonarodowym wymiarze, a także poświęconych pamięci działaczy i artystów powojennego Olsztyna.

Zupełnie inny wymiar wartości mają rzeźby, stanowiące ozdobę olsztyńskich parków i skwerów. Świadczą o duchu miasta, kunszcie i wrażliwości artystów zamieszkujących Olsztyn, bo to oni w większości są autorami tych dzieł. Warto spacerując po parku zamkowym, zatrzymać się choćby przed fontanną „Symfonia Ptaków”, zaprojektowaną przez Ryszarda Wachowskiego i Antoniego Szczypczyńskiego, która usytuowana jest w malowniczym zaciszu nad łąką, gdzie można odpocząć i podziwiać mury olsztyńskiego zamku. Warto też zwrócić uwagę na rzeźbę

Rzeźba „Gimnastycy” R. Wachowskiego przed Halą „Urania” w Olsztynie

dłuta Balbiny Świtycz-Widackiej „Amor”, stojącą na małej wysypce tuż u podnóża kaskady na łące. Położony nieopodal symboliczny pomnik łąki – dzieło Ryszarda Wachowskiego – przypomina związki staropruskie nazwy rzeki Alny (spolszczonej na łąka). Wśród wielu innych zwraca uwagę piękna, zatopiona w zieleni „Wiosna”, także autorstwa Balbiny Świtycz-Widackiej. Ciekawą nowoczesną formą jest rzeźba „Układ Słoneczny” – wykonana przez Jeana Marię Becheta, artystę belgijskiego, z okazji Roku Kopernikowskiego w 1973 r., która stoi przy murze zamkowym, przy wejściu do wielkiej galerii sztuki i siedziby Związku Polskich Artystów Plastyków.

W Olsztynie znajduje się obecnie 115 pomników i tablic pamiątkowych (stan na czerwiec 2008). W tym: pomniki, rzeźby i płaskorzeźby – 52, tablice pamiątkowe – 39, kamienie pamiątkowe – 17, pompy i fontanny – 7.

CHARAKTERYSTYCZNE POMNIKI

Baba Pruska na dziedzińcu olsztyńskiego zamku to pomnik wyjątkowy – półtorametrowy kamienny posąg jest pamiątką po pogańskiej przeszłości Warmii i Mazur. Pierwotnie znajdował się w Barcianach, a do olsztyńskiego muzeum przewieziony został w 1948 r.

Figura Chrystusa trzymającego kulę ziemską, stojąca na skwerze przy Kościele Najświętszego Serca Pana Jezusa jest najstarszym pomnikiem Olsztyna. Pochodzi z 1737 r., ufundowali ją dawni mieszkańcy miasta dla upamiętnienia epidemii dżumy z lat 1709–1710, która zdziesiątkowała Olsztyn. Ustawiono ją obok ówczesnego domu zadżumionych między grobami istniejącego w XVIII w. cmentarza u zbiegu dzisiejszych ulic 1 Maja i Linki (miejsce to uczczono kilka lat temu pamiątkowym głazem). Pomnik w 1949 r. przeniesiono na skwer przy kościele NSPJ przy ul. Kopernika, gdzie stoi do dziś z krótką przerwą na gruntowną renowację w pierwszych latach XXI w.

Figura „Bożamęka” z napisem w języku polskim „Idź za mną” pochodzi z XVIII w. Przedstawia Chrystusa niosącego krzyż. Ufundowali ją mieszkańcy Olsztyna dla upamiętnienia nieszczęść w postaci wojen, epidemii i pożarów. Stała niegdyś na dawnym Targu Końskim (obecny pl. Roosevelta). Władze niemieckie nakazały przenieść figurę i od 1937 r. znajduje się ona u zbiegu ulic Warszawskiej i K. Jagiellończyka.

Popiersie Mikołaja Kopernika znajdujące się w parku za zamkiem wykonał berliński rzeźbiarz Johannes Götz. Popiersie ufundował cesarz niemiecki Wilhelm II w 400. rocznicę przybycia Kopernika do Olsztyna. Monument stanął przed olsztyńskim zamkiem, na rogu ulic Zamkowej i Okopowej. Uroczyscie odsłonięto go w listopadzie 1916 r. Ustawione na cokole popiersie Kopernika umieszczono pod architektonicznym baldachimem w stylu neogotyckim, którego ostrołukowe arkady były wsparte na masywnych filarach. Całość zwieńczał czterospadowy dach z analogicznymi wieżyczkami w czterech rogach. W styczniu 1945 r., przed wkroczeniem Armii Czerwonej, pomnik zdemontowano i ukryto w piwnicy zamku. W maju popiersie umieszczono na cokole z drugiej strony zamku, na skwerze, gdzie stoi do dziś. Niemiecki napis zastąpiono polskim: „Obrońcy grodu olsztyńskiego przed najeźdźcą krzyżackim. Wielkiemu Polakowi Mikołajowi Kopernikowi – wdzięczni rodacy”.

Baba pruska na dziedzińcu olsztyńskiego zamku

Figura Chrystusa

Figura „Bożamęka”

Popiersie Mikołaja Kopernika

Rzeźba Mikołaja Kopernika przed olsztyńskim zamkiem

Rzeźba Mikołaja Kopernika powstała dla upamiętnienia 650-lecia Olsztyna. Znajduje się przy zbiegu ulic Zamkowej i Okopowej na Starym Mieście, przed zamkiem i przy kościele ewangelickim. Nieustannie jest oblegany przez turystów, którzy lubią siadać Kopernikowi na kolanach i robić sobie zdjęcia. Autorami rzeźby są Urszula i Ryszard Szmytowie.

Pomnik „Bohaterom Walki o Wyzwolenie Narodowe i Społeczne Warmii i Mazur” dłuta Bolesława Marshalla stoi w Jakubowie. Wybudowano go w 1972 r. w 50. rocznicę powstania Związku Polaków w Niemczech. Znajduje się w miejscu, gdzie w 1928 r. postawiono niemiecki pomnik zwycięstwa plebiscytowego, tzw. rotundę.

Popiersie Stefana Jaracza stoi na skwerze przy ul. 1 Maja, naprzeciw Teatru im. S. Jaracza, od 9 czerwca 1946 r. Podobiznę wielkiego aktora autorstwa Jana Kubickiego odlano z brązu w olsztyńskich kolejowych warsztatach elektrotechnicznych pod nadzorem Stefana Pawlickiego. Do jego wykonania użyto 350 kg brązu pochodzącego z przetopionych płyt i liter wysadzonego przez uciekających hitlerowców mauzoleum Hindenburga pod Olsztynkiem. Popiersie Jaracza postawiono w miejscu, gdzie wcześniej stał pomnik żołnierza niosącego rozwiany sztandar – monument ku czci żołnierzy niemieckich, poległych w wojnie francusko-pruskiej z 1870–1871 r.

Popiersie Adama Mickiewicza na skwerze u zbiegu ulic Dąbrowszczaków i Mickiewicza, przed budynkiem I LO im. A. Mickiewicza odsłonięto w 1965 r. na cokole, na którym wcześniej, od 1901 do 1945 r., stał pomnik Wilhelma I. Autorką popiersia poety jest Balbina Świtycz-Widacka.

Pomnik Wyzwolenia Ziemi Warmińskiej i Mazurskiej dawny Pomnik Wdzięczności Armii Czerwonej, stojący w Śródmieściu przy al. Piłsudskiego (dawna al. Zwycięstwa) odsłonięto

Pomnik „Wyzwolenia Ziemi Warmińskiej i Mazurskiej”

w 1954 r. Składa się z dwóch szarych, charakterystycznych pylonów, mających symbolizować niezamknięty łuk triumfalny. Projekt wykonał Xawery Dunikowski, były więzień niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz w Oświęcimiu. Monument wykuto z płyt pochodzących z mauzoleum Hindenburga w Tannenbergu nieopodal Olsztynka. Umieszczono na nich typowe sceny z walk podczas II wojny światowej, czołgi, żołnierzy radzieckich. Po zmianach ustrojowych w 1989 r. zmieniono nazwę pomnika, a plac

Pomnik „Bohaterom Waliki o Wyzwolenie narodowe i Społeczne Warmii i Mazur

przed nim zamieniono na parking, zaś leżące na placu płyty z mauzoleum Hindenburga zostały zastąpione polbrukiem. Fragmenty mauzoleum zostały jedynie w murku, oddzielającym parking od al. Piłsudskiego.

Figura Jana Nepomucena na moście św. Jana jest repliką zaginionej w czasie II wojny światowej pierwotnej rzeźby Nepomucena, która była ustawiona w tym miejscu w 1869 r. Jej autorem był rzeźbiarz Wilhelm Jansen z Kolonii. Dzięki staraniom Towarzystwa Miłośników Olsztyna od 1996 r., w miejscu zaginionej rzeźby, stoi jej replika z brązu. Jej autorami są Piotr Obarek i Edward Jurewicz. Replikę uzupełnia granitowa tablica z napisem informacyjnym. Jan Nepomucen uznawany za patrona mostów, przepraw, a obecnie i ratowników, jak dawniej czuwa na olsztyńskim moście nad rzeką łąną.

Kolumna Orła Białego na pl. Konsulatu Polskiego powstała z inicjatywy Andrzeja Sassyna, prezesa Towarzystwa Miłośników Olsztyna, a odsłonięto ją w 2002 r. Autorem kolumny jest Andrzej Matyka, natomiast orła – Urszula i Ryszard Szymtowie.

Obelisk Wolności Ojczyzny na pl. Solidarności (róg al. Piłsudskiego i ul. Kościńskiego) odsłonięty został w 2003 r., inicjatorem jego powstania jest Stowarzyszenie „Pro Patria”.

Kamień Jana Pawła II upamiętnia pobyt papieża-Polaka w czerwcu 1991 r. w Olsztynie.

Kamień na pl. Trzech Krzyży u zbiegu dzisiejszych ulic 1 Maja i Linki upamiętnia znajdujący się dawniej w tym miejscu cmentarz i pochowane na nim ofiary epidemii dżumy z lat 1709–1710.

Kamień Napoleona, upamiętniający pobyt cesarza Francuzów w Olsztynie w 1807 r. został ustawiony przy ul. Grunwaldzkiej obok mostu św. Jana z inicjatywy historyka prof. Janusza Jasińskiego z Polskiego Towarzystwa Historycznego.

Figura Jana Nepomucena

Kolumna Orła Białego

Obelisk Wolności Ojczyzny

Kamień Napoleona

Urząd Miasta Olsztyn
Wydział Kultury, Promocji
i Turystyki
10-101 Olsztyn,
pl. Jana Pawła II 1,
tel. (fax) 089 534 99 11,
www.olsztyn.eu
e-mail:
promocja@olsztyn.eu

ISBN 978-83-61602-00-2

Pracownia Wydawnicza ElSet, Olsztyn, e-mail: elset@elset.pl

Tekst: Tadeusz Prusiński

Redakcja: Hanna Królikowska, Olga Strzelec

Korekta: Olga Strzelec

Zdjęcia: archiwum Urzędu Miasta, Z. Skóra, M. Skóra,
P. Westfeld, Archiwum Pracowni Wydawniczej „Elset”

Druk: Energopol-Trade-Poligrafia